



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LØVENSKIOLD – LØVENBORG

LØVENSKIOLD – LØVENBORG

AF

DR. PHIL. LOUIS BOBÉ

*SÆRTRYK AF HISTORISK SAMFUNDS
AARBØGER 1939*

HOLBÆK AMTSTIDENDES BOGTRYKKERI
1939

LØVENSKIOLD-LØVENBORG

Af Dr. phil. Louis Bobé.

Nu, da Baroniet Løvenborg med dets storstilede og skønne Stamsæde efter lige i to Aarhundreder at have været nedarvet i Slægten Løvenskiold, er gaaet ud af dens Eje, og saagodtsom alle de synlige, kostbare Minder om Slottets Beboere er blevet spredt for alle Vinde, turde Tiden være inde til at mindes de fire første Besiddere af Navnet Løvenskiold, som alle har sat deres Spor i Eg-nens og Stedets Historie.

Slægten Løvenskiolds ældste paaviselige Stamfader, **Herman Leopoldus**, der noget over Midten af det 18. Aarhundrede indvandrede til Norge, hvor han nedsatte sig som Køb- og Handelsmand, angives ifølge Familietraditionen at have hørt hjemme i Lübeck, „om erindres ret“. En anden Overlevering vil vide, at han er indkommen direkte fra Bremen, men at hans Forfædre hørte hjemme i Sachsen. Sandsynligheden taler nærmest for Bremen. idet der hos en, endnu kort før Verdenskrigen, samme-steds bosiddende Slægt Leopold bestod en Tradition, at et Medlem af denne Slægt i det 17. Aarhundrede var ud-vandret til Norge. I Lübecks Stadt- u. Landamt findes en paa Grundlag af Byens Kirkebøger, der begynder 1635, af den omhyggelige Genealog **Jak. v. Melle** udarbejdet Stam-tavle over en i Lübeck blomstrende Slægt Leopold, der nedstammede fra Borgmester i Sprottau, **Matthias Leopold** († o. 1600), hvis Søn **Abraham** († 1618) var Præst ved Domkirken i Lübeck og Fader til **Abraham Leopoldus** († 1656), Præst ved St. Jakobi Kirke

i Lübeck. Paa denne Stamtavle, der gør Rede endog for Børn, døde i spæd Alder, findes Fornavnet Herman overhovedet ikke, og Sporet løber ud i Sandet.

Leopold som Familienavn forekommer hyppigt paa hin Tid i Nordtyskland. Hans Leopold fra Braunschweig fik 1650 Borgerbrev i Bergen. Adam Leopold erholdt 1665 af den danske Konge Tilladelse til Hjemmevielse.

Særlig Interesse knytter sig til Abraham Leopoldus, der 1686 som den ene af de Ældste for den i København bosiddende lille hollandske Menighed af Hollændere af den augsburgske Konfession ansøgte Kongen om en Byggeplads paa Kongens Nytorv til at opføre en lille Kirke. Han benævnes 1689 Sadelmager, døde 1689 og var antagelig Fader til den Abrahamus Leopoldus, der som Tapetmager 1710 betrak Gemakker paa Frederiksberg Slot med Gyldenlæder. En Forbindelse mellem disse to Leopoldus d.æ. og d.y. kan ikke tilvejebringes. For Antagelsen, at Slægten Leopoldus-Løvenskiold stammer fra Holland, taler, at der i Familien er blevet bevaret et Ur med Indskriften Wilhelm Leopoldus, Leiden, og at den ifølge et Inventar ogsaa har ejet et Smykke, der bar Navnet Meys Leopoldus (det holl. Navn for Pige: meyse, meyseke).

Den ældste kendte Mand af Slægten er

HERMAN LEOPOLDUS,

hvis Fødselsaar og Fødestavn vedblivende er ukendt. Første Gang, han forekommer, er ved sin i Christiania Kirkebog indførte Vielse, der er antegnet saaledes: 1674, 12. Majus, Hærmand Leopoldus oc Barbara Wiggers vied hieme i Huset“. Bruden var Datter af den ansete Køb- og Handelsmand Herman Wiggers og Hustru Barbara Jørgensdatter, og var lige fyldt tyve Aar. Leopoldus synes ikke længe før at være kommet til Christiania, hvor han i Løbet af forholdsvis kort Tid arbejdede sig op til Velstand. 1683 var han den tredje i Rækken blandt

Byens Bidragydere ved Opkrævning af Krigshjælp. Om hans Anseelse vidner, at han var Overformynder i Staden. Han døde i April 1697 og efterlod sig en Formue paa ialt 15568 Rdlr. — Herman Leopoldus' Søn var

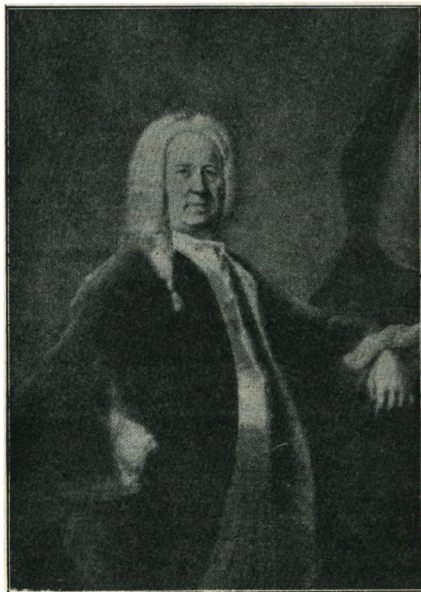
HERMAN LEOPOLDUS LØVENSKIOLD

til Bjørntvedt Gaard, Ulefos Gaard og Sagbrug, Bolvig Jernværk og Holden Jernværk med Fjæregaard, til Aggersvold og Birkholm, Konferenceraad og Kommitteret i General Landets Økonomi- og Kommercekollegium.
1677—1750.

„De Løvenskiolders Stamfader og Velgører“, som det hedder i Gravskriften over Herman Leopoldus, „Slægtens daadfuldeste Mand“, hvem den i første Række skylder sin Rigdom og Anseelse baade i Norge og i Danmark, fødtes, ifølge hans egenhændige Optegnelse i den Løvenskioldske Familiebibel, den 18. Okt, 1677 i Christiania og blev den 24. s. M. holdt over Daaben i Vor Frelzers Kirke. Da han havde fyldt sit 14. Aar, blev han af Faderen sendt udenlands for at lære Sprog og Købmandsskab, først i to Aar i Lübeck og derefter til Amsterdam for at lære Hollandsk og Fransk samt italiensk Bogholderi.

Hjemvendt 1695 bistod han Faderen i de sidste Aar, denne levede. I Aaret 1700 ægtede han Inger Borse, Datter af den rige og ansete Kommerceraad Halvor Sørensen Borse. Som den driftige, ihærdige og beregnende Samler, han var, erhvervede han udstrakte Ejendomme i Bratsberg Amt, bl. a. Holden og Bolvig Jernværker med store Skove og Ulefos Sagbrug i Solum. Hans Hoved-Erhverv var og blev Trælastexport og Skibsrederi fra Skien-Porsgrund. Bosiddende var han først paa Bolvig, senere paa Bjørntved, hvor hans Hustru døde i 1714, kun 31 Aar gammel. Med hende havde han Sønnen Herman, der i 1733 af Faderen fik overdraget Bolvig Jernværk. I 1716 blev Leopoldus i andet Ægteskab gift med den 20-aarige Kirsten Brinch, Datter af „den vidtberømte store Købmand“ Søren Andersen i Arendal og Hustru Karen Brinch.

I Betragtning af den Rundhaandethed, hvormed det dansk-norske Statsstyre uddelte Titler eller Karakterer paa hin Tid, synes det mærkeligt, at en Mand med Herman Leopoldus' store udstrakte Besiddelser i over et kvart Aarhundrede (fra 1698) havde maatte nøjes med den beskedne og misvisende Sekretærtitel. Omsider fandt en for-



Herman Leopoldus Løvenskiold
† 1750.

maaende Velynder, Generalmajor J. Arnoldt, der skyldte ham Tak for beviste Tjenester, sig foranlediget til at tale Leopoldus' Sag paa rette Sted. I et Brev, dat. 14. Juli 1725, stilet til Kongen, beretter Generalen, at han under Krigen havde været nødt til at betro Afviklingen af sine Sager i Norge, de vidtløftige Arvedelinger efter Faderen og Svigermoderen og mange andre brydsomme Forretninger til en ved Skien boende Sekretær ved Navn Herman Leopoldus,

der ogsaa paa bedste Maade havde varetaget hans Interesser, men som en velbemidlet Mand nægtet at modtage Betaling for disse Tjenester. Arnoldt bad nu Kongen om at komme hans erkendtlige Sindelag til Hjælp ved at tildele Leopoldus Karakter som virkelig Kancelliraad og tilbød sig selv at ville yde et Bidrag af 600 Rd. til den Sum, man ellers plejede at erlægge til Kongens Kasse for denne Udmærkelse. Allerede under 23. Juli modtog Leopoldus Udnævnelse til Kancelliraad.

En anden af Leopoldus' Patroner var Statholder D. Wibe, der viste ham sin Tillid ved at konstituere ham i Embedet som Amtmand i Bratsberg Amt efter den hidtilværende Amtmand Chr. Berghs Død i Marts 1731. Under Behandlingen af dennes Bo havde Leopoldus det Hverv at give Wibe en Fortegnelse over en Del af Berghs efterladte rare Stene og Piecer og ved Auktionen at byde paa dem. Herman Leopoldus blev ikke, hvad han vel havde ventet, Berghs Efterfølger som Amtmand, men fik, formentlig som Erkendtlighed for sine ulønnede Tjenester, under 21. Juni 1733 Udnævnelse til virkelig Justitsraad.

Et Par Aar efter gav Oprettelsen af det ved kgl. Reskript af 5. Decbr. 1735 nedsatte „General-Landets-Økonomi og Kommercekollegium“ Anledning til, at Staten gjorde Brug af Leopoldus' Indsigt i de kommercielle og industrielle Forhold i hans Fødeland. Foruden ham udnævntes som de første Kommitterede i Kollegiet Borgmester i København Frederik Holmsted og Konferensraad Johan Frederik Friis. Leopoldus' Bestalling er dateret 7. Jan. 1736. Den 11. Febr. blev der i Henhold til hans Ansøgning givet ham tre Maaneders Henstand til hans Nedrejse, for at han kunde faa Tid til at ordne sine Sager. Da denne Frist var udløben, forlængedes den atter til 20. Maj!).

Faa Maaneder efter Leopoldus' Bósættelse i København døde hans Hustru, 6. Oktober 1736, kun 40 Aar gl. Der er bevaret et trykt Sørgedigt over hende med Titlen: „Monument og Sørge-Tale over Justitz Raadinde Frue K i r s t e n L e o p o l d i, hvis Liig blev til sit Hvilested ved et høy-anseelig Følge bestediget i Nicolaj Kirke i Kiøbenhavn den 12. Octob. 1736 — opreyst af Liigets Broders-Børn Jens Stoud og Søvren Brinch og Paul Schnabel, Sørge Huusets ringeste Tienere“.

Liget blev ført til Norge og 9. Maj 1737 nedsat om

1) Økonomi- og Kommercekoll. Ordre og Missiver 1736—39, 7, 11. Supplikprot. Ø. (1730—39) Nr. 35.

Aftenen i Familiebegravelsen i Eidanger Kirke. I dette Ægteskab fødtes 4 Børn, hvoraf kun den ældste Søn blev voksen.

Under 23. Jan. 1738 ansøgte Herman Leopoldus om at blive afskediget fra Kollegiet fra Ugangen af Marts at regne og tillige „at aflægges med nogen højkongelig Naade“. Afskeden bevilgedes han faa Dage senere. I Betragtning af, at han „frem for andre af sine Landsmænd havde funden sig villig til den ham anbefalede Plads som Kommitteret, fik han 21. Febr. tildelt Karakter af virkelig Etatsraad, „omendskjønt hannem samme efter Turen ikke kunde tilkomme“.

Under sit Ophold i København var Herman Leopoldus kommet i Berøring med Hoffet og de herværende ledende Kredse og bestemte sig til at anbringe sine Kapitaler i danske Jordegodser og tage fast Ophold i Danmark, som han Resten af sit Liv ikke mere forlod; kun enkelte Gange var han i Norge for at tilsee sine store Ejendomme, hvis Styrelse han overdrog til sin højtbetroede Fuldmægtig, N i e l s A a l l den Ældre.

Af Geheimeraad Niels Benzons Sønner købte Herman Leopoldus 1737 A g g e r s v o l d Hovedgaard paa Sjælland, Holbæk Amt, Tudse Herred, Hjembæk Sogn, et Par Mil V. S. V. for Holbæk By, dengang Hovedgaardstaxt med Skovskyld, Kirke- og Bøndergods 416 Tdr. Hartkorn. Medens denne smukke Gaard allerede kort efter hans Død gik over paa fremmede Hænder, blev det andet Gods, han erhvervede paa Sjælland, Hovedsædet for den danske Linje af hans Efterslægt. I 1738 erhvervede han den nærliggende B i r k h o l m H o v e d g a a r d, en af de stolteste Herreborge i Danmark og særlig paa Sjælland. Gaarden havde et Tilliggende af 155 Tdr. Hartkorn samt omfattede Butterup og Nørre Jernløse, regnet til 49 Tdr. Hartkorn.

Stedets ældste Bebyggelse, E l l i n g e g a a r d, laa Nordvest for den nuværende Hovedbygning nær ved en Mose, der er Levninger af en Vig, som fra Holbæk Fjord

oprindeligt strakte sig gennem Tudse, Butterup og Nørre Jernløse Sogne. Ellinge Bondeby tilhørte Absalon, der mageskiftede den til Sorø Kloster mod Ondløse, hvorefter den kom til Roskilde Bispedømme, og blev Sæde for dets Lensmænd paa den her liggende Gaard, der allerede 1370 havde et anseligt Tilliggende. Af Lensmændene var i en lang Aarrække Slægten Jernskæg knyttet til Ellinge. Efter Reformationen kom Gaarden paa faste Hænder, idet Kongen 1547 solgte den til den pommerske Adelsmand **Hans Barnekow**, der gav den Navnet Birkholm. Han ægtede 1550 **Mette Oxe**, en Søster til Righofmester **Peder Oxe**, og optoges, skønt Udlænding, i Rigets Raad, og var Lensmand, først paa Højstrup og senere paa Roskildeggaard og Bosö i Skaane. Efter hans Død indehavdes Birkholm af Enken, der fortsatte Godssamlingen og først døde 1582, og fra hende kom Gaarden til hendes Søn, **Johan Barnekow**, til Egede og Nielstrup, Lensmand paa Svenstrup og Roskildeggaard. Han skænkede til Jernløse Kirke den paa Løvenborg bevarede Altertavle, der bærer hans Navn og Vaaben samt Aarstallet 1595. Ved sin Død efterlod han Birkholm til sin berømte Broder **Christen Barnekow**, der faldt 1612 paa Skellinge Hede, og fulgtes i Besiddelsen af Enken, **Margrethe Brahe** († 1617) og deres Sønner, fra hvem Gaarden 1630 kom til Rigsraad **Malte Juul** til Gjessinggaard, Oves Søn fra Villestrup. I Trediveaarskrigens Tid opførte han den nu staaende Hovedbygning efter Frederiksborg Slots Forbillede. Medens selve Slotet ikke bærer noget Aarstal, findes der paa en af Ladebygningens senere forandrede Gavle en Samling Murankre, der danner Bygherren **Malte Juuls** og **Anne Ramels** Navnetræk med Aarstallet 1634, og da der til hele Bygningskomplekset umiskendeligt er anvendt samme Slags Mursten, maa ogsaa Hovedbygningen paa det nærmeste være samtidig med Ladegaarden. Bygningsanlægget dannede fra først af et arkitektonisk Hele, omfattende baade Ho-

vedbygningen og den trefløjede, mod Slottet aabne Ladegaard. Ad den paa grundmurede Piller hvilende Bro kommer man over Borggraven gennem en fladbuet, hvælvet Port. Den graa Sandstensportal er prydet med romerske Krigerskikkelser mellem to og to barokke korintiske Søjler. I Frisen er anbragt Bygherrens og hans Frues Vaabener. Portfløjen flankeres af de højere Sidefløjes svungne Kamgavle, og paa Yderhjørnerne af disse staar to ottekantede Hjørnetaarne med ejendommelige lavstammede Spirhætter, nu tækkede med Skifer forneden og Kobber foroven, oprindeligt med Spaan og Bly. Selve Portfløjen har siden da faaet en lav, øvre Etage og var fra først af vistnok tænkt som én Forbygning ligesom Portfløjen paa Frederiksborg. Skønt de to Sidefløje er høje og anselige, med Kælder og høj Stueetage, har man oprindeligt haft til Hensigt at rejse en endnu anseligere, to hele Etager høj Hovedfløj mod Øst, men Arbejdet synes afsluttet efter at der var bygget den lille Del af den østre Længe, som kunde ligge for Enden af Nordfløjen. Den noget lignende, højere Bygning, som danner den østre Afdeling af Sydfløjen, er helt moderne og rejst fra Grunden 1853 i Dattidens Rosenborgstil. Ogsaa Trappetaarnet inde i Gaarden er fra den nyeste Tid. De to statelige Gaardportaler stammer fra Begyndelsen af det 18. Aarhundrede.

Løvenborg forener Storstil med rig og livfuld Afveksling i Bygningsanlægget. Det trefløjede, af Taarne og Pavilloner flankerede Hus med det massive Murværks varmt rødkalkede Sten, hvilende paa en Sokkel af Granitblokke og de hvide Gesimser, viser et malerisk Farvespil, der har gammel Hævd, idet Bygningen allerede i 1739 stod saaledes. Den lyse hyggelige Borgplads bag de brede Borggrave, alt i heldig Forening, fremhæver Slottets maleriske Beliggenhed.

Birkholms Bygherre, Malte Juul, døde 1648, hans Enke overlevede ham indtil 1661 og overlod Gaarden til sin Svigersøn, Friherre M o r i t z P u t b u s, til Baroniet



Løvenborgs Portal.

Einsiedelsborg, der 1687 afhændede Birkholm til Baron Frederik Vietinghof, kaldet Scheel, Friherre til Scheelenborg. Han døde 1691, hvorefter Ejendommen kom til hans Svingersøn, Baron Schack Brockdorff († 1731), hvis Søn, Friherre Frederik Brockdorff pantsatte den 1735 til Hofmester Alexander Frederik v. Mösting, af hvis Arvinger Leopoldus købte Birkholm.

Af en i Arkivet paa Løvenborg opbevaret Inventarprotokol ses det, at Leopoldus i Maj 1737 lod opsende til Niels Aall sin afdøde Hustrus Gangklæder, Guld og Sølv samt Pretiosa, medens han i Maj 1739 fra Norge til Opbevaring og Opstilling dels paa Aggersvold, dels paa Birkholm fik nedsendt et imponerende rigt Bohave- og Udstyrsgenstande.

Efter Erhvervelsen af saa betydelige Jordejendomme var det Leopoldus' Maal at blive nobileret. Ved kgl. Patent af 6. Nov. 1739 ophøjedes han i Adelsstanden med Navnet Løvenskiold og fik tildelt et Vaaben, der i Skjol-

det viser en gaaende oprejst guldbevæbnet Sølv Løve; Hjelmprydelse en halv Løve som i Skjoldet.

Ved den i 1728 indgaaede Forening med Sønnen af første Ægteskab, Herman, mente Løvenskiold at have affundet sig med denne een Gang for alle. Tilbage stod for ham at betrygge sin Søn af andet Ægteskab, Severin, da denne 1744 som Sekondlieutenant i Livgarden til Fods havde indgaaet en meget fornem Forbindelse ved at blive trolovet med den da 14-aarige Frøken Magdalene Charlotte Hedevig Numsen, Datter af Generalløjtnant, Overkrigssekretær (Krigsminister), senere Feltmarskal Michael Numsen og hans Gemalinde, født von Ingenhaven, hvilket Ægtepar senere vil blive omtalt. Under Henvisning til den med den ældste Søn truffne Overenskomst ansøgte Løvenskiold Kongen om facultas testandi med den Motivering, at der ikke efter hans Død skulde „rejse sig nogen Tvistighed mellem Sønnerne, og det lidet, han til deres Nytte havde samlet, kunde i Processer og Omkostninger bortgaa, foruden imellem dem en udødelig Had tilvoxe“. I Henhold til den indhentede Tilladelse oprettede Løvenskiold et, Birkholm 12. Septbr. 1744 dateret Testamente. Ifølge dette tilskreves Sønnen Severin efter hans Død som den eneste Arving „alle hans Midler og Efterladenskab, hvad enten det bestaar af Jordegods, Ejendomme, rede Midler“ og alt, hvad han kunde efterlade „ved hvad Navn det end beskrives maatte“, kun skulde Severin være forpligtet til at betale den Gæld, Faderen maatte efterlade og give ham en efter hans Stand sømmelig Begravelse. Med Hensyn til Sønnens tilstundende Ægteforening bestemte Løvenskiold, at Frøken Numsen, i Tilfælde af at Sønnen skulde dø før Brylluppet, straks skulde tiltræde Besiddelsen af Aggersvold med tilhørende Besætning og Inventar ved Gaarden af Korn paa Loftet og i Husene og Udsæd i Markerne, samt desforuden efter Testators Død have udbetalt 20,000 Rdl. af hans Bo. Døde derimod Sønnen efter indgaaet Ægte-

skab, men uden Livsarvinger, skulde hans Enke nyde Birkholm med alt tilhørende og desuden Halvdelen af hans Efterladenskab og Ejendom.

Brylluppet skulde staa, naar Severin Løvenskiold havde fyldt sit 25. Aar og var kommet i Besiddelse af de Midler, hans Fader da maatte finde for godt at overlade ham som Afdrag paa hans tilkommende Arv. Brudgommen maatte love, at han og hans Tilkommende om Sommeren skulde bo paa Birkholm, og om Vinteren i det Numsen'ske Hus i København. Han maatte forpligte sig til, ikke alene at forsyne sin Frue med fornødne Værelser, Vogne, Ekvipage, Opvartning „og anden Nødvendighed inden og uden Huset“ og desuden til egen Raadighed give hende 1000 Rdl. Kurant aarlig, at udbetale i to Terminer.

Det ligger efter det her anførte nær at antage, at Brudens Forældre, da de bortfæstede deres Datter til Severin Løvenskiold, medens hun endnu næppe var over Barnealderen, har handlet ud fra Beregning og stillet de størst mulige Krav til hendes Svigerfader, thi selv havde General Numsen med sin store Børneflokk hverken Gods eller Guld til at sætte op mod de Løvenskioldske Rigdomme.

Den nyadlede Etatsraads Ærgerrighed var, trods alt, hvad han havde opnaaet, endnu ikke tilfredsstillet; thi et Par Aar efter sin Nobilitation attraaede han Konferensraads Titlen samtidig med, at han tilstræbte at skaffe Sønnen Severin Patent som Kammerjunker. Herom oplyses man af de for Tidsaanden og de i Sagen interesserede Parter saa karakteristiske Breve, Kong Christian VI i denne Anledning har tilskrevet J. L. Holstein i 1743. „Belangende hvad Han melder om Etatsraad Løvenskiold« — hedder det i Kongens første Skrivelse af 13. Juni — „saa er den Offerte, han gjør Os, i og for sig ganske god, nemlig at han vil yde 20000 Rdl. i For-skud og ikke fordrer Renter deraf før 10 Aar er forløbne,

hvis blot ikke den Betingelse fulgte med om Karakteren som Kammerjunker for hans Søn. Jeg er meget sparsommere med Hofkaraktererne end med andre. Skulde Løvenskiold ville tage til Takke med en anden Karakter, saa kunde man vel tage mod de 20,000 Rdlr., men ellers ikke. Hans Søn vil vi aldrig nogensinde tage til Kammerjunker, hvor meget vi end trænger til Penge“. Spørgsmaalet har aabenbart beskæftiget Kongen meget, idet han allerede Dagen efter fremsatte følgende Bemærkninger: „Angaaende Løvenskiold har vi lige saa lidt Lyst til at tillægge hans Søn en militær Karakter som en Hofkarakter, fordi han ikke egner sig hverken til den ene eller den anden. Men hvis Han (Holstein) mener, det er rigtigt, og for at Vi kun faar de saa nødvendige Penge, saa kan Han vel tilbyde den gamle Konferensraads Karakter“. Tydelig nok har Sønnen faaet Støtte hos den formaaende Enkegrevinde Ida Margrethe Knuth, Knuthenborg, thi ret pudsigt hedder det i Kongens sidste Brev: „At Han har ladet Sagen med Grevinde Knuth og Løvenskiold hvile noget, derved er efter Vor Formening ikke begaaet nogen Forseelse, thi de vil derved kun blive saa meget mere op-tændte efter det“.

Resultatet blev, at Severin Løvenskiold nøjedes med Justitsraads Karakter, som tildeltes ham 13. Decbr. 1743, og allerede 31. Juli følgende Aar blev han Konferensraad. Faderen, der aabenbart er traadt tilbage for Sønnen, opnaaede den sidstnævnte Karakter først 4. Sept. 1747.

Herman Løvenskiold døde 16. April 1750 paa Birkholm i en Alder af 73 Aar og blev gravsat i Nørre Jernløse Kirkes Kapel, hvorfra hans, Sønnen Severins og flere Familiemedlemmers Lig udtoges 1796 og nedsattes paa Kirkegaarden. Baron Carl Løvenskiold har forfattet nogle smukke Mindeord over ham, vistnok bestemte til Pladen paa hans Kiste. Der tales om „hans Efterkommeres dybe Højagtelse og varme Taknemlighed for alt, hvad han til deres Fordele utrætteligen har virket, medens han levede

her i Verden“. Han var en Mand af gammel Norsk Ærlighed, derfor tog han Alles Agtelse med sig i Graven“.

Herman Leopoldus Løvenskiold havde af andet Ægteskab 2 Sønner og 2 Døtre, der døde tidligt med Undtagelse af Sønnen

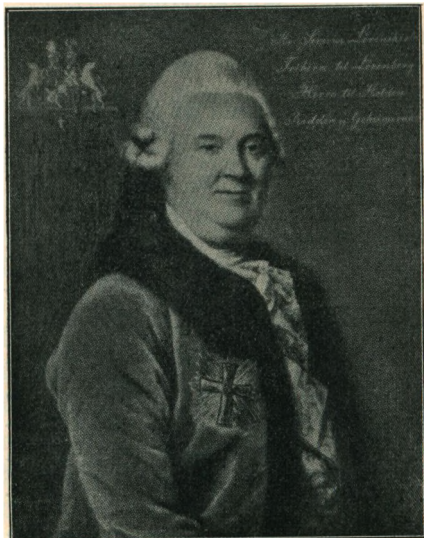
BARON SEVERIN LEOPOLDUS LØVENSKIOLD

*til Baroniet Løvenborg, Aggersvold
og Holden Jernværk, Geheimeraad,
1719—1776.*

Stamfaderen til den friherrelige Linie af Slægten Løvenskiold fødtes Nytaarsaften 1719 og blev 8. Januar derefter holdt over Daaben i Eidanger Kirke. Samme Aar, hans Forældre tog Ophold i Danmark paa Birkholm, fik han 1737 Patent som Lieutenant réformé i den kongelige Livgarde til Fods. Et Par Aar efter gik han paa Rejse, ledsaget af en Hovmester ved Navn David Heitmann, hvem Løvenskiold ogsaa efter Hjemkomsten knyttede til sig, idet han 1745 for den af ham paa Rejsen udviste „Flid, Nidkærhed og Trofasthed som kunde udfordres af et honnet, ærekært Menneske“, udstedte et Gavebrev til ham lydende paa 1000 Rdl. Senere skaffede han ham Krigsraads-titlen, og indtil sin Død boede Heitmann paa Birkholm. Om Severin Løvenskiolds Udenlandsrejser vides kun, at han opholdt sig længere Tid i Tyskland, besøgte Paris og berejste Italien ned til Rom, hvor han havde Audiens hos Paven, hvis Portræt han lod ophænge paa Løvenborg. 1743 vendte han tilbage til Danmark, hvilket ses af et Brev fra J. Langebek til Hjelmstjerne af 22. Febr., hvori det hedder: „Vores norske Heros, det forstaar sig, jeg taler om Mons. Løvenskiold, er kommen hjem“. 13. Decbr. s. A. udnævntes han til virkelig Justitsraad. Imidlertid havde Forældrene knyttet Forbindelse med den daværende Overkrissekretær eller Krigsminister hos Kong Christian VI, General Michael Numsen.

Slægten Numsens Stamfader er den 1652 som Ma-

terialskriver paa Holmen afdøde Holstener H a n s N u m s e n , der sammen med begge sine Hustruer og Børn er afbildet paa det endnu bevarede smukke Oliemaleri over hans Grav i Holmens Kirke¹). Hans Søn, Geheimeraad, General og Præses i Generalkommissariatet M a t t h i a s N u m s e n til Brusgaard, Fuglebjerregaard og Salto (1646



Severin Løvenskiold
† 1776.

—1731), ophøjedes 1688 i Adelsstanden og efterlod sig Sønnen M i c h a e l N u m s e n (f. 1686), der havde Ry for at være en af de smukkeste Mænd i Danmark. Han tjente sig i Hæren op til Generallieutenant (1735) og blev 1740 Løvenørns Efterfølger som Overkrigssekretær, hvilket Embede han beklædte indtil 1746. Under Frederik V blev han Elefantridder, Kommandant i København og fik 1756, Aaret før sin Død, Titel af Feltmar-

skal. I sit Ægteskab med Margrethe Thoma-sine von Ingenhaven (f. 1705, døbt 8. Marts i Jellinge), Datter af Generalmajor og Kommandant paa Kronborg, Johan Peter v. Ingenhaven, af en til Danmark indvandret kurlandsk Slægt, og Hustru Øllegaard, født Rantzau, havde han tolv Børn, blandt hvilke den førnævnte Datter Magdalene Charlotte Hedevig Numsen (født 27. Februar 1731 i Kbhvn.).

1) Se Afhandlingen om dette Epitafium A. Løvenskiolds Undersøgelse i Persh. Tidsskr. 6 R. VI 81 ff. Jvfr. nu O. v. Munthe af Morgenstjerne, Feltmarskal Michael Numsen og hans Tid, København 1938.

Omsider stod Brylluppet i København 9. Maj 1749 med stor Pragt. Aaret efter Faderens Død kom Severin Løvenskiold som hans Universalarving i Besiddelse af betydelige Rigdomme — hovedsagelig Godserne Birkholm, Vognserup og Aggersvold, Holden eller Ulefos Jernverk i Norge med tilliggende Jordegods og Skove samt Holdur, Heiøgaard, Romnæs og Gaardens Kirker med dens Gods.

Til Vinterbolig i Hovedstaden valgte Løvenskiold den ny Bydel, Frederiksstaden, hvis Kærne blev den nuværende ottekantede Amalienborg Plads med de fire, senere kongelige Palæer. Ligesom de tre andre rige Adelsmænd — A. G. Moltke, C. F. Levetzau og J. Brockdorff, hvem Kongen opfordrede til her at opføre en Pragthygning, fik Løvenskiold Donations-skøde paa Grunden,

dat. 9. Maj 1750, og begyndte straks at bygge. Det af Oberst S. C. Gedde udarbejdede, 27. Juli daterede Overslag, viser, hvilke Haandværkere der har arbejdet paa Palæet, det senere Kong Christian IXs Palæ til venstre for Kolonnaden fra St. Annæ Plads at regne. Det samlede Beløb ved Byggeomkostningerne opføres til 62796 Rdlr. Tømmerarbejdet overdroges Tømremester Joh. Andr. Pfützner (13754 Rdlr.). Opmuringen besørgede Murermester Andr. Søhm (25108 Rdlr.), Sten- og Billedhuggerarbejdet udførtes af Stenhugger Gercken (14463 Rdlr.), Smedearbejdet



Magdalene Charlotte Hedevig Løvenskiold, f. Numsen, † 1796.

tildeltes Kleinsmed Peder Hendrichsen (2941 Rdlr.), Snedkerarbejdet Snedkermester Johan Just Bradt (4194 Rdlr.), Gibserarbejdet (kun det glatte med Gesimser om) varetog den indvandrede italienske Gibser Giulio Guione. De store Bekostninger skal have vakt Løvenskiolds Betæneligheder, saa han, inden Palæet var helt færdigt, ved Byttekontrakt dat. 28. Marts 1754 mageskiftede dette til Enkegrevinde Anna Dorothea Schack, født Rantzau, mod det af hende beboede Palæ ved Holmens Kanal. Palæet paa Amalienborg brændte delvis 4. Dec. s. A.

Samme Aar Faderen døde, erhvervede Severin Løvenskioldt for 40,000 Rdlr. af Kancelliraad Jørgen Thomsen den gamle Hérregaard *Vognserup* i Tudse Herred, Kundby Sogn, af 95 Tdr. Hartkorn, Naboejendom til Aggersvold, hvilket han allerede i 1751 afhændede til Lieutenant Christian Lautrup. Birkholm blev hans egentlige Hjem, som han med sin Familie beboede den meste Del af Aaret og forbedrede og forskønnede paa forskellig Maade. I en af Taarnstuerne indrettede han et Bibliotek og smykkedet en anden med Stukdekorationer i Rokkostil; han forandrede de fleste Rum og lod fra sit Jernværk Holden komme Kakkelovne, der opsattes her og endnu udgør en i Danmark i sin Art enestaaende Samling af norske Vindovne. 1770 planlagde han en Ombygning af Hovedgaarden, hvortil Jardin leverede Tegningen, men han opgav dette Forsæt. Endvidere forskønnede han Gaarden ved at plante de endnu staaende, prægtige Alléer og at anlægge den store Have, der tildels har bevaret sit oprindelige Udseende.

Severin Løvenskiold var ogsaa Fremskridtsmand paa Agerbrugets Omraade. Han henlagde under Avlsgaarden Ebeltved (Severinsminde), en allerede i Middelalderen forsvunden Adelsgaard, en god Mils Vej fra Birkholm, 100 Tdr. Rugland, som han inddelte i ni Kornmarker, Skov og Enge. Under en anden Ladegaard, Juggesrup, henlagde han Galle Overdrev, Juggesrup, Flæsket, Syvendeskov, Ny-



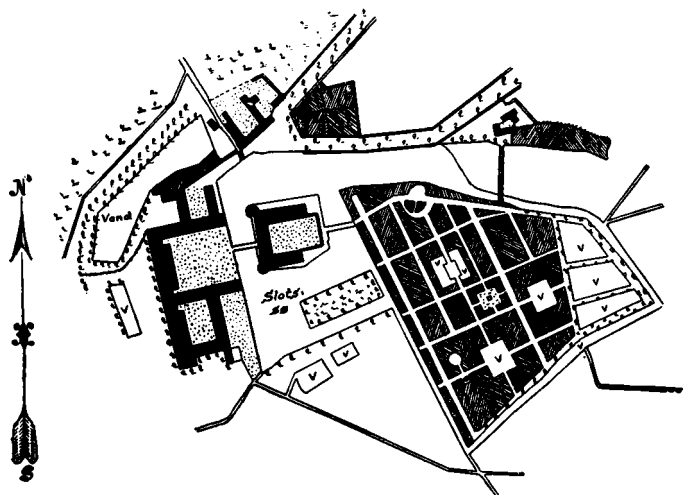
Løvenborg, fra Haven.

vænge og Ubberup Fanget. I Østrup uddelte han ialt 14 Gaarde ved Skillehegn og udflyttede 4 Gaarde. Allerede 1760 omgikkes han med Planer til at forene Birkholm med Vognserup, hvoraf en Del laa blandt Birkholms Bønder. For at sikre det i deres Ægteskab fødte eneste Barn, Michael Herman Løvenskiolds Fremtid besluttede Løvenskiold og hans Frue at oprette et Stamhus af begge Gaarde. Erektionspatentet blev udstedt under 11. Oktober 1765. I dette hedder det, „at da man ofte erfarer, at Forældrenes Efterladenskab bliver af deres Børn eller Arvinger efter kort Tids Forløb forødede, saa have vi anset det for vores Pligt i Tide at sørge for, at det Jordegods, som vi besidder, kunde vorde uryggelig for vores nu eneste Søn og hans Descendentere, og for vores andre besluttet, til Familiens Konservation at indrette deres tvende Hovedgaarde Birkholm og Vognserup med underliggende og tilhørende Bøndergods, Kirker og Tiender og alle andre Herligheder, som ved kongelig Tilladelse skulde føre Navnet „Stamhuset Løvenborg“. Dettes

oprindelige Størrelse var 1392 Tdr. 5 Skp. og 3 Fjdk. Hartkorn. Om Arvefølgen til Stamhuset i Tilfælde af, at en af Ægtefællerne efter den andens Død og deres fælles Børns Død indgik nyt Ægteskab, bestemtes, at Stamhuset skulde tilfalde den længstlevendes Børn af en saadan Forbindelse, og saafremt de ikke efterlod ægte Afkom, overgaa til Severin Løvenskiolds afdøde Stedbroder Hermans Børn og Descendens, først paa Mands-, siden paa Spindesiden. Naar ingen af begge Linier mere fandtes, skulde Stamhuset overgaa til Feltmarskal Numsens og Gemalinde, født von Ingenhavens Descendens efter samme Orden. Til Enken af Besidderen af Stamhuset var den fremtidige Indehaver pligtig til at udrede 1000 Rdlr. i aarlig Pension, og hvis han giftede sig med en, der tidligere besad et Stamhus, skulde han udrede en lige saa stor aarlig Løn til den ældste af sine Brødre og Søskende. Skønt Erektorerne ikke vilde paabyrde Stamherren at erlægge en bestemt Appanage til hans Søskende, vilde de dog anbefale og paalægge ham, at han „efter egen Samvittighed og egen Evne kontribuerede til sine Søskendes Opdragelse og Velfærds Fremme, i Fald der ikke var tilfaldet dem saa megen Arv, som dertil kunde være dem behjælpelig“.

Med Stamhuset skulde følge Bygningerne paa Hovedgaardene med alt mur- og nagelfast Inventar, Statuer, Bænke m. v. i Haverne og Parkerne, Arbejdsvogne, Plove med videre, som hører til Gaardens Drift og Avling, Sædekorn til Hovedgaardenes Udsæd samt „Hollænderierne“, nemlig ved Birkholm 200 Køer og 4 Tyre, og ved Vognserup 100 Køer og 2 Tyre.

Om den paa Løvenborg forhen bevarede, prægtige Sølvskat bestemmer en særlig Paragraf i Erektionsbrevet, at begges Sølv Taffelservice med andet forarbejdet Sølv, „alt af Københavns nye Prøve“ undtagen Plat de Menagen, hvilket Sølv tilsammen vejede 8200 Lod, stedse skulde tilhøre og forblive ved Stamhuset og følgelig ikke komme i noget Søskende-Skifte eller Deling.



Løvenborg. Grundplan af Slottet og Parken.

Severin Løvenskiold udnævntes 1759 til hvid Ridder og ophøjedes, særlig gennem sin Svigermoders betydelige Indflydelse ved Hove, 1773, 22. April, i Friherrestanden. Vaabenet, tegnet i Samraad med J. Langebek af Maleren Abildgaard, beskrives saaledes: Et Hovedskjold med et friherrekronet Hjerteskjold, hvori den adelige Slægt Løvenskiolds Vaaben — Hovedskjoldet firdelt; 1. og 4. Felt atter fordelt af rødt og Guld, i Rødt en Hjelm med 3 Guld-fjer, i Guld et oprevet grønt Lavrbærtræ (den adelige Familie Numsens Vaaben); 2. og 3. Felt, Rødt, omgivet af en Guldrand, viser en Sølv Skraabjelke mellem 2 Sølv Løver (den adelige Familie von Ingenhavens Vaaben). Paa Skjoldet to friherrekronede Hjelme. I. med Slægten Løvenskiolds Hjelmtegn; II. med 5 krydslagte Dannebrogspaner. Skjoldholdere: to tilbageseende naturligt farvede Løver.

Under 25. November førnævnte Aar blev Stamhuset Løvenborg ophøjet til Friherreskab ved et Lehnsbrev, der nærmere fastsætter Successionen, som iøvrigt er den

samme som den for Stamhuset vedtagne, hvortil føjes Bestemmelsen, at Løvenborg som friherreligt Lehn i Tilfælde af Slægterne Løvenskiolds, Numsens og Ingenhavens Uddøen paa Mands- og Kvindesiden skulde hjemfalde til Kronen.

Det daglige Liv paa Løvenborg i Severin Løvenskiolds og hans Frues Tid, saavel i hendes Ægteskab som i hendes 20-aarige Enkestand, belyses indgaaende af det paa Privatbreve fra denne Periode righoldige Familiearkiv.

Severin Løvenskiolds humane Opfattelse af Forholdet mellem Herremand og Bonde fremgaar tydeligt af Erektionsbrevet for Stamhuset af 1765, hvori han indprenter sin Efterfølgere i Besiddelsen »alvorlig at befordre Stamhusets Bønders Velstand ved al tilbørlig Hjælp, Opmuntring og Forskaansel, saasom at lade Enken eller en af Børnene, naar de dertil findes bekvemme, faa Faderens Gaard frem for nogen anden, enten uden eller for en taalelig Indfæstning til Belønning for den afdødes Stræbsomhed. Bøndernes Afgifter maatte ikke forhøjes udover, hvad Gaarden var ansat til i Jordebogen, ligesom de skulde forskaanes for alt Hoveriarbejde, som enten ikke vedkom Gaardens Avling eller Skovning, Tørveskær, Vejreparation og deslige fornøden Hoveri«. Bortset fra sin humane Indstilling overfor Undergivne var Løvenskiold en Mand, der som A. P. Bernstorff har sagt om ham, efterlod mere Gods end Venner. Af Samtidiges Domme fremgaar det, at han var en nervøs Hypokonder, lunefuld og pirrelig, og som ved sviende og snertende Ord stødte mange fra sig, særlig Hustruen, der i saa godt som alle Retninger var ham aandelig overlegen. Alligevel undskylder hun hans Fejl saa vidt muligt, idet hun karakteriserer ham som en Mand, der aldrig havde været vant til at følge bestemte Regler, men som tværtimod altid havde givet efter for Øjeblikkets Indskydelser. En slet Opdragelse og en absolut Uafhængighed var Skyld i hans ubeherskede Fantasi, som han hverken havde haft



Løvenborg.

Forstand eller oplyst Religiøsitet nok til at bekæmpe. Overfor de haarde Domme, der blev fældet over ham, hævder hun dog, at han trods alt var en øm Fader og paa Bunden af sit Hjerte en retsindig Mand.

Geheimeraadinde Løvenskiold er uomstridt en af de betydeligste og mest tiltalende Kvindeskikkelser, Danmark paa hin Tid opviser. Alene Juels Portrætter af hende taler overbevisende om „hendes yndefulde Aasyn, i hvilket Mildhed, Kløgt og Værdighed mødes«. »Et af de sjældne Mennesker, som Gud skænker Jorden«, kalder Schack Rathlou hende, medens hendes Broder berømmer hende for den bestemte og sikre Gang i Verden og den udprægede Orden, der raadede i hendes Tankesæt. Opladt for alle Tidens bærende Tanker, formaaede hun at give til alle Sider, æret og skattet af Samtidens mest fremtrædende Mænd af de forskelligste politiske og individuelle Anskuelser, ligesom hun var elsket, ja dyrket af den

kvindelige Ungdom, hun samlede omkring sig. Ikke nok med en forbavsende overlegen Indsigt i de forskellige Grene af Godsbestyrelsen, Dyrkningsmaader, Reformerne i Agerbruget, Regnskabsvæsenet, Kornprisernes Synken og Stigen, Kvægholdet, Hjemmesysler som Spinding og Vævning, fulgte hun ivrigt ved Læsning med i de nyeste litterære Frembringelser i den æstetiske, filosofiske, religiøse og pædagogiske Litteratur hjemme og ude. For at skaane sin Mands Helbred og saa ofte han var kørt fast, greb hun ind i Baroniets Styrelse med kraftig Haand. I Striden om Landboreformerne hævdede hun med Styrke sin særegne Anskuelse. Forordningen af 20. Februar 1771 havde kundgjort, at Hoveriet skulde bestemmes efter Hartkorn og efter den Afstand, hvori Bønderne boede fra Herregaarden, men en følgende Forordning af 12. August 1773 ophævede hin, og man vendte tilbage til Tingenes tidligere Tilstand. Samtidig hermed fremsatte hendes Søn som sit Livsmaal at løse alle Bønderne fra Hoveriet. Herimod gjorde hun gældende, at i Hannover og andre Egne af Tyskland var Bønderne frie og ejede Jord, skønt de var hoveripligtige. Bønderne paa Tudse Næs, den bedste Jord paa Baroniet, var fri for Hoveri og dog fattige. Hoveriets absolutte Ophævelse var ikke Hovedsagen, det gjaldt om at fastsætte Taxten »med Billighed og Forstaaenhed«. Det vigtigste var en bedre Ordning af Jordens Dyrkning. Skøndt hun beundrede Bondevennen Ludvig Reventlow paa Trolleborg, indsaa hun rigtigt, at han gik altfor hastigt til Værks. En saa fuldstændig Omvæltning maatte ved en Privatmands begrænsede Midler gennemføres Skridt for Skridt, hvis Indtægterne skulde slaa til.

Af Statens ledende Mænd var hun nærmest knyttet til J. O. Schack Rathlou, sin kødelige Fætter (se Stmt. ndfr.), der, som nævnt, skattede hende højt, og hvem hun oftere gæstede paa Rathlousdal. I Vinteren 1790—91 opholdt hun sig her et halvt Aar og priser den harmoniske

Levevis, Hjertelighed og Fred, der udmærkede dette Hjem, hvis Husskikke hun beretter om. Man drak The eller Kaffe Kl. 9½ Morgen, læste en af Zollikofers Prædikener eller hans Andachtsübungen, spiste til Middag ved Totiden, drak The Kl. 7, læste derefter højt i et Kabinet, hvorefter der blev holdt Aftenbøn med Husets Folk. Kammertjeneren læste og ledede Sangen efter den nye Salmebog. Kl. 10 spiste man til Aften og gik til Sengs Kl. 11. Saaledes hengled Livet i et af Datidens fornemme Hjem paa Landet. I Modsætning til Damerne af den Bernstorff - Reventlow - Schimmelmansske Kreds var Baronesse Løvenskiolds Hovedsprog ikke Tysk, men Dansk ved Siden af Fransk; med sin Svigerdatter korresponderede hun udelukkende paa Dansk. Ewald havde i hende en varm Beundrerinde; Baggesen gæstede Løvenborg i unge Dage og priser det som det ene af de tre Paradiser, han lærte at kende. N. E. Balle var en personlig Ven af hende, og Skolemanden og Forfatteren H. V. Riber, en af Efterslægtsselskabets Skoles Stiftere, nød særlig godt af hendes Beskyttelse. Manuskriptet til hans i „Egeria“ trykte Beskrivelse af hans pædagogiske Rejse i Tyskland opbevaredes paa Løvenborg. Det var ogsaa G u l d b e r g s Danskhed og nationale Følelse, der fortrinsvis og gennem mange Aar drog hende til ham, og hvorfor hun betroede ham at lægge Planén for Sønnens Uddannelse. „Jeg vil altid interessere mig for Bevarelsen af Guldbergs Anseelse“, skriver hun i Nov. 1772, „thi jeg holder ham for at være en fuldstændig ærlig Mand, med stor Iver for Fædrelandets Vel og mere end de fleste Store oplyst om, hvad der tjener til det fælles bedste«. Begivenhederne 1773 fik hende til at tale hans Sag. Han havde et godt Hjerte og en ædel Karakter, ytrer hun, „om han end af menneskelig Forfængelighed kunde lade sig smigre og tage ved Næsen“. Da hun havde faaet Vished om, at Guldberg var Hovedmanden i A. P. Bernstorffs Fjernelse 1780, brød hun med ham og sluttede sig ivrigt til Schack

Rathlous og sin Broder Chr. Numsens Bestræbelser for hans Tilbagekaldelse. I hendes Stue paa Løvenborg lagdes Planen til de hemmelige Forhandlinger, der førte til Regeringsforandringen 1784. Guldberg var allerede i Begyndelsen af 1783 klar over Forandringen i Baronesse Løvenskiolds Forhold til ham. I en Samtale med Joh. Bülow 30. Oktober s. A. advarede han denne mod Chr. Numsen. »Jeg har altid holdt af ham, og jeg har givet ham de største Prøver derpaa, men siden Januar Maaned dette Aar kender jeg ham ikke mere, men det er ikke ham selv, men Søsteren, som er Skyld deri, og dær kunde jeg da sige meget mere«¹⁾.

Af A. P. Bernstorffs Breve veed man, hvor højt han skattede Baronesse Løvenskiold. I Juli 1770, da han besøgte hende paa Birkholm, priser han den smukke Egn, det udmærkede Bord og den tænkeligst mest agtværdige og interessante Værtinde i Huset²⁾. Den følgende Sommer gengældte hun sammen med sin Mand og Sønnen dette Besøg ved et Ophold hos ham paa Dreylützow og udøste overfor ham sin Sorg over Landets Nedværdigelse gennem Dronningens Forhold til Struensee og Hoffets skamløse Optræden. Bernstorff omtaler hendes Fortjeneste af at have instrueret Caroline Mathildes Overhofmesterinde, Fru von Plessen om Tingenes Tilstand; ved samme Lejlighed omtaler han Baronesse Løvenskiold som et af de værdigste og mest respektable Mennesker, der gives.

En særlig Omtale fortjener den Kreds, Baronesse Løvenskiold samlede omkring sig paa det gæstfri Slot i Tiden efter 1770, da ogsaa Forholdet mellem Ægtefællerne havde vendt sig til det bedre. Husets Herre var efter Hustruens Sigende blevet blid, men dog ikke indolent. Han tog nu Del i Godsadministrationen uden, som ofte før, at bringe Forvirring ved Paastaaelighed og Ilterhed. Han havde overvundet den dræbende Kedsomhed,

1) Regeringsforandringen 1784, 87.

2) A. Friis, Bernstorffske Pap. I, 491, 605, 666, 741, 743, 749.

der formørkede hans Liv, arbejdede flittigt og lyttede interesseret til, naar der læstes højt. Til denne gunstigere Vending bidrog sikkert hans Slægtning Fru Schubart, der, som ovenfor nævnt, fra 1771 tog Ophold paa Løvenborg for en Aarrække med sine to udmærket opdragne, elskværdige og fornøjelige Døtre Charlotte og Sibylle, der fyldte de store øde Rum paa Slottet med deres lyse Livsglæde og friske Ungdom. For Brødrene Christian og Ludvig Reventlows rigtbegavede og højt kultiverede Søster Louise, der tidligt, efter et ulykkeligt Ægteskab med den letsindige Hofmand F. C. von Gram, fandt Forstaaelse hos Baronesse Løvenskiold, blev hun en moderlig Veninde i hendes kritiske Livsperiode. Til den harmoniske Kreds, der i hine Aar samledes paa den gamle Borg, hørte af hendes egne Slægtinge Moderen, hendes ældste Broder

Johan Peter v. Ingenhaven, Generalmajor † 1717; g. m. Øllegaard Rantzau † 1759

<p>Anna Sophie Margrethe Thomasine, 1706—76, Overhofmesterinde hos Kronprins Frederik, Dekanese i Vallø, gift 1725 med Feltmarskal Michael Numsen.</p>	<p>Christoph Frederik, 1703—81, Generalmajor, Kommandant i Fredericia, † 1781, g. m. Mette Margrethe Krabbe, † 1775.</p>	<p>Benedicte Gertrud, † 1728, g. 1727 m. Generalmajor Niels Rosenkrantz Schack til Sneumgaard, 1680—1731.</p>
--	--	---

<p>Charlotte Numsen, 1731—96, g. m. Geheimeraad, Baron Severin Løvenskiold til Løvenborg.</p>	<p>Benedicte Rudolphine, 1735—1803, g. 1755 m. Oberst og Chef f. 2. vesterlenske Reg. Christian Ulrik Sundt, 1723—75.</p>	<p>Joakim Otto Schack Rathlou, 1728—1800, Statsminister.</p>
---	---	--

<p>Baron Michael Herman Løvenskiold til Løvenborg.</p>	<p>Mette Margrethe Sundt, 1757—1818 (Estvadgaard).</p>	<p>Øllegaard Michaeline Thomasine, 1758—1829, g. m. Provst Severin Warthoe, 1772—1829.</p>
--	--	--

Søstrene Sundt var døbt i Vejle henh. 23. Maj 1757 og 29. Okt. 1758.

Christian Numsen og hendes Næstsøskendebørn, de to Søstre Sundt (se Stamt.). Feltmarskalinde Numsen, der i sin Enkestand fra 1757 udøvede en ret betydelig Indflydelse ved Hoffet, blev umiddelbart efter Caroline Mathildes Fængsling udnævnt til Overhofmesterinde hos den lille Kronprins Frederik. Hendes moderlige Omsorg levede i hans Erindring som Lyspunktet i hans ellers saa glædesløse Barndomstid. Dog blev hun allerede 1773, 15. Oktober, ved Intriger fjernet fra sin Stilling, omend med fuld Honnør, en aarlig Pension af 1500 Rdlr. og værdifulde Gaver. Kort efter blev hun ogsaa beskikket til Dekanesse i Vallø, men gæstede hyppigt Løvenborg, hvor Datteren viste hende øm Omsorg, og her døde hun 8. Oktober 1776. Af hendes øvrige Børn var Sønnerne Frederik (f. 1737) og Christian (f. 1741) i unge Aar gaaet paa Rejse med deres Fætter O. J. Schack Rathlou, der blev opdraget som Søn i Huset hos Feltmarskal Numsen. Frederik tjente sig op til Ritmester i Gardén, deltog i Syvaarskrigen paa fransk Side og blev efter Freden Overgeneraladjutant ved St. Germain's Stab. Forfremmet til Oberst spillede han en fremtrædende Rolle ved Opløsningen af Hestgarden, da det overdroges ham at danne en Exercertrop, den saakaldte flyvende Garde. Han blev Chef for 3. jyske Regiment Rytteri, men maatte 1788 paa Grund af forskellige uhjemlede Beskyldninger fratræde sin Kommando. Udnævnt 1789 til Generallieutenant gik han i russisk Tjeneste og deltog 1790 med saa meget Bravour i Slaget ved Anjala, at han endog herhjemme blev fejret med Hyldestdigte i Kæmpevisetone. Den stærkt nydende, tilsidst næsten uførlige, kæmpestore Mand døde i 1802 fjernt fra Fædrelandet. Christian Numsen, der af alle Baronesse Løvenskiolds Søskende stod hende nærmest og hyppigst gæstede Løvenborg, tjente ligesom Broderen i Livgarden fra Kornet til Major, indtil han i 1772 udnævntes til Gesandt ved det russiske Hof, i hvilken Egenskab han afsluttede den endelige Mage-

skiftetraktat med Rusland, hvilket indbragte ham det hvide Baand; i 1778 udnævntes han til Overkammerjunkeren og 1781 til Deputeret i Generaltoldkammeret. Ligesom Søsteren stod han længe i venskabeligt Forhold til Guldberg, men deltog i Planerne til Statskupet 1784, udnævntes kort efter til Overhofmarskal hos Kong Christian VII og var tillige indtil 1791 Teaterchef, da han blev beskikket til Direktør for Øresunds Toldkammer. Siden naaede han de højeste Værdigheder som Geheimekonferensraad og Elefantridder og døde først 1811 i Helsingør, hvor han førte et stort Hus. Efter hans Død kom ved testamentarisk Bestemmelse alle Slægterne Numsens og Ingenhavens Familiebilleder, Værdigenstande og Papirer til Løvenborg, hvilket motiverer den udførlige Omtale af hans Slægt i nærværende Sammenhæng. Endnu skal nævnes, at af de øvrige Søskende Numsen blev Marie (1733—65), der ansaas for at være en af de smukkeste Hofdamer ved Europas Hoffer, 1752 gift med Greve Eggert Christopher Knuth til Knuthenborg, i hvilket Ægteskab fødtes Datteren Frederikke, der ægtede sin Fætter M. H. Løvenskiold; medens Frederikke Anna Øllegaard Numsen (1732—1809) ægtede Amtmand, Geheimekonferensraad Johan Rudolf Bielke.

Baron Severin Løvenskiold døde efter flere Aars Svagelighed 9. April 1776 i København. Dagen forud var han i Skynding bleven udnævnt til Geheimeraad, hvilket skulde være en Opmærksomhed mod hans Frue, men som forfejlede sin Virkning, eftersom hun i denne Anledning gjorde de kraftigste Modforestillinger¹). Han jordedes ved Nørre Jernløse Kirke.

Enken bar sin Sorg, som A. P. Bernstorff skriver, med Alvor og Værdighed. Sybille Schubart, den senere Grevinde Reventlow, skrev i Anledning af hans Død, at naar hun tænkte paa, hvad hun skyldte den afdøde i alle

¹) Bernstorffske Papirer III 117, 466 f., 556.

Henseender, særlig Bekendtskabet med udmærkede Mennesker, hun havde lært at kende i hans gæstfri Hus, gjorde hendes Hjerter sig det til en Pligt at ære hans Minde.

Nu som før samlede Baronesse Løvenskiold kvindelig Ungdom omkring sig og gav dem en Skat af rige Livserfaringer og aandelige Interesser med ud i Livet, naar deres Veje førte dem bort fra det kære Samlingssted. Louise Gram ægtede 1777 den som tysk Digter bekendte Greve Christian Stolberg, Amtmand i Tremsbüttel i Holsten; Sybille Schubart blev Aaret efter gift med Ludvig Reventlow paa Brahe-Trolleborg, hvorhen ogsaa Fru Schubart flyttede, og endelig blev Charlotte Schubart 1782 Grev Ernst Schimmelmans Hustru. Hver Gang Baronesse Løvenskiold gæstede en af dem i deres nye Hjem, blev hun modtaget paa det hjerteligste, som de ogsaa hver især gjemte hendes kloge og fine Breve som Skatte. I Efteraaret 1789 opholdt hun sig en Maaned paa Tremsbüttel hos sin kæreste Veninde og glædede sig dagligt ved hendes Lykke og Tilfredshed i den hyggelige, beskedne Amtmandsbolig, møbleret med en fordringsløs Elegance, der kun kunde lignes ved selve Husets Frue, hendes enkle Maade at klæde sig paa og hendes store Properhed. Det daglige Liv formede sig efter Løvenborgs Forbillede. Ved Nitiden indtog man Frokosten for aabne Døre i en Vestibule. Damerne fulgte opmærksomt Revolutionens Gang gennem de nyeste Aviser, særlig Gazette de Leyde, eller man gjorde Ture i Skoven. Kl. 3 spiste man en beskeden, men god Middag, passiarede derefter eller læste i St. Simons Memoirer og spadserede i Markerne med de levende Hegn. Hjemvendt drak man The og læste atter, til Aftensmaden blev serveret Kl. 9.

I 1788 omgikkes Baronesse Løvenskiold med Planer om at ville overlade sit kære Løvenborg til Søn og Svigerdatter mod en beskeden aarlig Pension af 3000 Rdlr., Børnene vilde dog ikke gaa ind paa dette opofrende Tilbud og maatte trygle og bede hende om at ville modtage

4000 Rdlr. aarlig og samtykke i fælles Husholdning, da de ikke paa nogen Maade vilde skilles fra hende.

Geheimeraadinde Charlotte Løvenskiold døde 6. Maj 1796 og blev 9. Maj begravet paa Nørre Jernløse Kirkegaard. I sit den 6. April s. A. oprettede og med hendes egen faste, mandige Haand nedskrevne Testamente bestemte hun, at hendes Kiste skulde bæres fra Kirkegaardsporten til Graven af Godsets Bønder, kun fulgt af Sønnen og hans Børn. Der maatte ikke holdes nogen Ligtale over hende; hvis man vilde give Erindringen om hende et synligt Tegn, kunde der paa Graven sættes en simpel Sten af norsk Marmor med Navn og Aar og Skriftstedet Rom. 5. V. 1. — Mage til den hun havde ladet sætte til Minde over Gartneren Scherg paa Løvenborg.

Hendes Bortgang vakte i sjælden Grad Sorg og Savn nær og fjern. Af de bevarede, omfattende Korrespondancer fra hendes store Vennekreds ser man, hvorledes hendes Fødsels- og Dødsdag mange Aar efter mindedes i Brevene som Dage, bestemte til at genkalde Erindringen om denne stærke, levende Menneskesjæl.

Ægteparrets eneste overlevende Barn var

Kammerherre, Amtmand

CARL MICHAEL HERMAN BARON LØVENSKIOLD

til Baroniet Løvenborg og Holden Jernværk.

1751—1807.

Han fødtes 15. November 1751 paa Aggersvold og opkaldtes efter sin Morfader, Feltmarskal Michael Numsen og Farfader Herman Løvenskiold. Overfor den udelte og stærke Ros, der almindeligt ydes hans Moder, forstaar man ikke ret den skarpe Dom, hans Hustru har fældet over hans Opdragelse: »at ingen øm Moder sad med ham paa Skødet, sang og fortalte ham Historier, eller uddannede hans Tænkemaade, at ingen lærte ham

at styre og lede sig selv, at intet ligestemt Hjerte slog ham i Møde.« Som Dreng skød han stærkt i Vejret. »Det er de langes Tidsalder i Danmark«, skriver Moderen til ham, da han gik paa Rejser, »naar jeg tænker paa alle Rabens, Levetzows, Baron Juel, Dig og andre, er de Rekrutter til den preussiske Garde. Skade, at de ikke er store Mænd tillige«. Efter tilendebragt privat Undervisning i Hjemmet kom han 1767 paa Akademiet i Sorø, hvor han 28. Januar 1769 var en af de Disciple, der paa Kongens Fødselsdag talte til dennes Pris paa Fransk, og i December s. A. dimitteredes han til Universitetet. Efter at have bestaaet juridisk Examen fortsatte Løvenskiold sine Studeringer: fra Efteraaret 1772 i Göttingen, hvis Universitet den Gang ved sine mange ypperlige Lærerkrafter nød Anseelse over hele Europa, og her tog han juridisk Examen. Blandt hans Omgangsvener og Studiefæller her kan nævnes Greverne Giech, Prins Christian Sayn-Wittgenstein-Berleburg og Digterbrødrene Greverne Stolberg. Hverken klassiske eller kameralistiske Studier interesserede Løvenskiold synderligt, hvorimod han lagde sig ivrigt efter Landmaaling, Aгрarstudier og Fabriksvæsen. I Foraaret det følgende Aar begav han sig til Schweitz, hvis Landbrug i hans Øjne gjaldt som mønstergyldigt fremfor andre Landes. I Bern tilbragte han flere Maaneder og færdedes her i A. v. Hallers Kreds. Ved Efteraarstide begav han sig til Paris, hvor han optoges i Huset hos sin Moders »sande og værdifulde Ven« den tidligere franske Gesandt i København, Ogier. I Februar 1774 vendte han tilbage til Løvenborg.

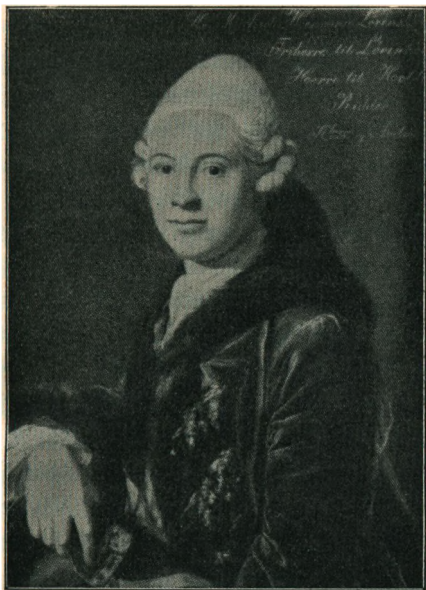
Inden Michael Herman Løvenskiold havde tiltraadt sin Studierejse, var han bleven trolovet med sin Kusine, den da kun 16-aarige Comtesse *F r e d e r i k k e J u l i a n e M a r i e K n u t h* (født 25. Februar 1755), Datter af Greve Eggert Christopher Knuth til Grevskaberne Knuthenborg og Gyldensten, og Maria Numsen, en Søster til Geheime-raadinde Løvenskiold.

I usædvanlig ung Alder var hun bleven knyttet til Enkedronning Juliane Maries Person som Hofdame og karakteriseres som „en charmant ung Pige, elsket for sin Blidhed, sit aabne og forstandige Væsen, som for sin Klogskab og Smag, solide Beskæftigelser og sin alvorlige Læsning«. I et af hende forfattet, i senere Aar nedskrevet

Tilbageblik paa de Sygdomme og Skrøbeligheder, der havde hjemsøgt hende, be- kender hun, at yderlig- gaaende Forkælelse i Barnealderen og Opvæk- sten i Forbindelse med en ondartet, idelig til- bagevendende Hovedpi- ne havde gjort hendes Nerver overfølsomme. Hun læste allerede som ganske ung saare meget og omgikkes gerne æl- dre Folk. Skønt Fade- ren af Samtidige, der- iblandt A. P. Bernstorff, faar et lidet smigrende Skudsmaal, var han Genstand for Datterens

næsten forgudende Kærlighed, der ogsaa, iblandet med en god Del Forfængelighed og Egoisme, gengældtes fra hans Side. Som ægte Barn af sin Tid sværmede og drømte hun i sit Hoflivs Dage i Fredensborgs Ensomhed. „Nordmands- dalen i den lange Allé fra Slottet i Haven, Inokulations- alléen og der, hvor Columna rostrata staar“, var hendes Yndlingssteder.

Brylluppet stod 18. Maj 1774 i Christiansborg Slots- kirke. I Oktober s. A. fik Baron Løvenskiold Ansættelse



Carl Michael Herman Løvenskiold
† 1807.

som Auskultant i Rentekammeret, hvilket dog ikke hindrede ham i at tilbringe den største Del af Aaret paa Landet. Den 21. Oktober s. A. udnævntes han til Kammerherre. Faderen havde tiltænkt ham Vognserup, men Sønnen foretrak Ebeltved, hvor der allerede i 1775 var bleven opført en beskeden Bygning. Til at begynde med forsøgte han at dyrke en Gaard, Rugaard, efter schweitzisk Mønster, ikke ved hoveriplitige Bønder, men ved at etablere indkaldte Familier paa Gaarden.

Michael Herman Løvenskiold sluttede sig tidligt til de Godsejere, der satte sig Bondestandens økonomiske og kulturelle Rejsning til Livsopgave. Paa Baroniet opførte han smukke, rummelige Gaarde af brændte Sten med Haver; han ydede Bønderne Pengehjælp til overalt at rejse Stengærder og forsynede dem med tidssvarende Agerdyrkningsredskaber, Kløverfrø og bedre Sædekorn. Sammen med Brødrene Reventlow, E. Schimmelmann, J. G. Moltke og Kammerherre Juel til Taasinge fortjener Løvenskiold ogsaa at nævnes i første Række blandt dem, der ved Oprettelsen af Skoler og Indførelse af planmæssig Undervisning har virket for Bondestandens Oplysning.

Udover sin snævrere Virkekreds, hvorom mere senere, fik han ogsaa i Statstjenesten Lejlighed til at udføre et betydningsfuldt Arbejde i Bondesagens Tjeneste. 26. Juli 1781 udnævntes han til Amtmand over Holbæk Amt samt 1783 tillige over Kalundborg, Dragsholm og Sæby Amter. 1785 overdroges ham den vidtløftige Bestyrelse af Udskiftningen af det kongelige Gods i Ods herred. Den største Indsats ydede han dog som Medlem af den 1795 nedsatte kongelige Kommission til Hoveriets Bestemmelse for Sjællands og Lollands Stifter, som han berejste i flere Aar. Fra disse Rejser er bevaret private Breve, indeholdende fortræffelige Skildringer af Godsernes og Gaardenes Tilstand, lunerige Karakteristiker af Kolleger og drastiske Beretninger om Herremandstyper af den gamle Verden og forsumpede Landjunkere.

I 1789 overdrog Moderen ham Baroniet Løvenborg. Betegnende for det sjældent smukke Forhold mellem hende, Sønnen og Svigerdatteren er det, at begge disse indtrængende søgte at faa hende til at ombestemme sig og omsider formaaede hende til at blive boende paa Løvenborg, ligesom de bestemt krævede, at den aarlige Appanage, hun betingede sig, forhøjedes.

I 1791 var Baron Løvenskiold i Udskiftningsarbejdet naaet saa vidt, at 49 Bøndergaarde var udskiftede og 10—12,000 Stengærder opsatte, Moser udgravede og en Del af Hoveriet eftergivet Bønderne. Han ansøgte derfor om Tilladelse til at optage et Laan paa Baroniet paa 10,000 Rdlr. til Opførelse af en Bygning i Enemærket Ebelved, som vilde koste ca. 3000 Rdlr., men blive til stor Fordel for de hoverigørende Bønder ved Løvenborg. Resten af Summen skulde anvendes til Udskiftnings- og Udflytningsomkostninger. 1795 bevilgedes ham endvidere til de paatænkte Grundforbedringer paa Baroniet at optage et nyt Laan af 25,000 Rdlr. Tre Aar senere havde han af Fællesskabet udskiftet 14 Byer, hvoraf 37 Gaarde var opførte af ny og udflyttede paa Jorderne; han havde endvidere ladet bygge en ny Avlsgaard til Lettelse for de hoverigørende Bønder paa Løvenborg Hovedgaards Jorder, da disse laa over en halv Mil fra Hovedgaarden. Endelig havde han opført 94 nye Huse, alle med 3—5 Tdr. Land Tilliggende. I Aarene 1792—97 var opsat 18,191 Favne Stengærder, hvortil Stenene var opbrudte af Jorderne. Af andre Forbedringer nævner han Jorddiger, Vandgrøfter, Afledning af skadeligt Vand, Pileplantning og Anlæg af Bønderhaver o. s. v. Skøndt han ansaa sine Bestræbelser for at være kronede med Held, saavidt han indtil da var naaet, mente han, at Jordbruget ikke kunde naa nogen Fuldkommenhed, saalænge Bonden var Fæster af sine Jorder og hoveripligtig, da kun Selveje og Udsigten til at arbejde for sine Børn kunde give ham virkelig Lyst til at stræbe hen til Jordernes Forbedring. For at

han selv og de følgende Besiddere af Baroniet kunde holdes skadesløs og høste Fordel af disse Udgifter, maatte Udskiftningen og Jordforbedringen føres til Ende overalt paa Baroniet. Hertil krævedes en Kapital af 26,300 Rdlr. Efter hans Beregning vilde Bøndergodsets Værdi, naar Bønderne var befriede for Hoveri, udgøre 346,014 Rdlr., medens Hovedgaardsjorderne efter Ophævelsen af Hoveriet ansattes til 168,368 Rdlr., beregnet for Bøndergodset til 37½ Rdl. pr. Tønde Land Agerjord og 25 Rdl. for Engbund, for Hovedgaardsjorderne anslaaet til 75 Rdlr. pr. Tønde Agerjord og en Tønde Engbund til 50 Rdlr.

I Henhold til denne Fremstilling fik Baroniet Løvenskiold under 21. Dec. 1798 Tilladelse til at optage det begærede Laan og at bortsælge Baroniets Gods til Beboerne. Ved Hjælp af de derved indvundne Penge vilde han først afdrage den paa Baroniet hæftende Gæld og derefter lade den forrige Kapital blive staaende i Ejendommen med 1. Prioritet til Rentenydelse for Baroniets Ejere i Fremtiden.

Endelig i 1804 var Udskiftningen af hele Bøndergodset tilendebragt, 56 Gaarde bygget af ny paa de udskiftede Lodder og 163 Huse opførte. Samtlige Skove var blevet indfredede, og overalt paa Baroniet havde man opsat Stengærder, ialt henved 180,000 Favne. Hertil kom Rydninger, Grøftegravning og andre Jorforbedringer. Begge Hovedgaarde var med store Bekostninger bragt i god Stand, og en Avlsgaard paa det førnævnte Ebeltved, kaldet Severinsminde, blevet opført. Baroniets Hovedgaardstaxt var da 226 Tdr. 1 Sk. Hartkorn Ager og Eng, Skov- og Mølleskyld 19 Tdr. 6 Sk. 2 Fj., Bøndergods 1126 Tdr., Skov- og Mølleskyld 19 Tdr. Besætningen bestod af 150 Køer paa Løvenborg, 180 paa Vognserup og 60 Stkr. paa den nyopførte Avlsgaard Minnislyst. Gælden paa Baroniet til den gamle Enkekasse androg 48,400 Rdlr., til Kreditkassen 57,940 Rdlr., til Private 16,025 Rdlr. Forpagtningsafgiften af Løvenborg beløb sig til 4200 Rdlr; af Vognserup til 4350 Rdlr.

Baron Løvenskiolds sjældne Arbejdsevne og Virkelyst i hans offentlige og private Gerning blev dog med Aarene hæmmet af stadig tiltagende Svagelighed, en ondartet Ledegigt og Kiragra.

Efter 22 Aars Tjeneste ansøgte Løvenskiold om Afsked fra sit Amtmandsemede, hvilken bevilgedes ham fra 1. Juli 1804 at regne. »I Betragtning af det gode, hvortil han i sin Embedstid havde medvirket paa Ods-herreds Gods«, blev der paa Livstid bevilget ham saavel den ham 1789 i Forbindelse med Embedet tilkommende Underjagt eller Hare- og Fuglejagt paa Godset, hvor den ikke var overdraget Bønderne, som ogsaa den 1792 ham paa Embedstid forundte Dyrejagt sammesteds, dog saaledes, at det forbeholdtes Forstvæsenet, i de til Skovopelskning og Fredning indhegnede Skove at bortskyde det Vildt, der maatte være til Skade for Ungskoven.

Det tillodes ham ogsaa at forblive i Overbestyrelsen af Odsherreds Gods, indtil den nær forestaaende Udskiftning med følgende Uddeling af Arvefæsteskoeder var tilendebragt, »da det vilde være ham smerteligt, efter nu i saa mange Aar at have arbejdet i dette Fag, og da nu næsten alt var punktligt tilendebragt, ikke selv at skulle nyde den Glæde at se Godsets Bønder erholde Maalet for alle Bestræbelser, nemlig Arvefæste paa deres Gaarde«.

Om Baron Løvenskiolds Erkendtlighed overfor den Mand, der i 13 Aar havde bistaaet ham i hans Arbejde, Fuldmægtig F. C. A g r e, vidner det, at han paa dennes Vegne ansøgte om, at der, indtil Agre opnaaede et Embede med ikke under 500 Rdl. aarlig Løn, maatte tildeles ham Halvdelen af den Løvenskiold tilkommende Pension, der udgjorde samme Beløb.

Michael Herman Løvenskiolds sidste Leveaar formørkedes af haarde legemlige Lidelser. Gigten knugede hans ranke Skikkelse og gjorde ham, som han selv siger, til et »Krykkemenneske«. Hertil kom ogsaa økonomiske Bekymringer. Ligesom Grev Ludvig Reventlow paa Brahe-

Trolleborg og andre af Agrarreformernes Foregangsmænd kom de store Pengesummer og den betydelige personlige Indsats, han havde ydet for at gøre Baroniet til en Mønsterbesiddelse, hans Bønder og Undergivne til Gode, men ikke ham selv. »Alt, hvad der omgav Løvenborg, var Glædens Boliger, man saa kun glade Ansigter«. »Slottet selv var Melankoliens Sæde; hans Lod var skøn, dog var han næsten altid ulykkelig; han manglede Fasthed og Selvbevidsthed« — skriver en Samtidig.

Aarene havde fjernet Baron Løvenskiold fra Hustruen, der ogsaa var begyndt at skrante. Sin stærke, hede Følelse samlede hun i Kærligheden til Børnene. »Liden-skabeligere kan ingen Moder elske sine Børn«, bekender hun om sig selv. De mange Breve, hun har skrevet til Sønnen Carl, har denne i hele sit Liv gemt og værnet om, som kunde det være en dyrebar Skat. Det er først og sidst »Hjertebreve«, som hun kalder dem, skrevne udfra et overstrømmende Moderhjertes uafsladelige Savn og Længsel, Uro og Bekymring. »Glem ikke, at Din Moder er Din bedste Ven, hvem Du aldrig maa røve Din Fortrolighed«, er den ideligt gentagne Paamindelse, hun indprenter Sønnen. »At elske, ikke i Ord, men i Handling«, er den Lære, hun atter og atter giver ham. Hun »læser af Fysiognomiet i hans Breve, som hun ellers læste i hans Ansigt« og paakalder Erindringen om den lykkelige Tid, da hun ejede hele hans Sjæl, da han endnu sad i det lille Skrivekammer paa Vognserup paa Kanten af Chaiselonguen og klyngede sig op til hende med Taarer i Øjnene og lovede, at hun skulde blive fornøjet med ham.

Det var hendes Haab, at Sønnen maatte vende tilbage fra sine Rejser som en kultiveret, virksom og sindig ung Mand. Hun vilde, at han skulde iagttage Mennesker og deres Handlinger, Nationernes Sæder og Skikke og deres Karakter, hvilke Erfaringer han havde Brug for, naar han „i Følge den urimelige feudale Indretning, der lader et Menneske fødes til Arving af en stor Ejendom, skulde

tiltræde Besiddelsen, ikke for at »lustere« eller leve paa den og ved den, men for at virke til Held for sine Medmennesker.

Frederikke Løvenskiolds Breve rummer mange fine og dybe Bemærkninger om Forholdet mellem Moder og Søn i Almindelighed, især om Opdragelse og Uddannelse, men de er ogsaa Vidnesbyrd om et i hine Tidens ædelige Kredse sjældent udpræget nationalt Sindelag. Exempelvis kan nævnes hendes Opfattelse af det holstenske Ridderskabs Protest mod Udskrivningen af Procentskatten 1803, der gav Anledning til at Statsminister Cai Reventlow som Ordfører for de adelige Godsejere i Holsten udtraadte af Statstjenesten. Hun fandt det holstenske Ridderskabs Opførsel skammelig, fordi det nok vilde nyde godt af Fordelene ved den danske Regerings Neutralitetspolitik, der baade havde forskaanet deres Ejendomme for Krigens Hærgning og ved gunstige Udførselsbestemmelser bragt Godserne til at stige i Værdi. Holstenerne vilde intet bidrage til at opretholde Landets Selvstændighed, eller kun saa meget og under den Form, de selv vilde bestemme, medens den danske jordejende Adel frivilligt paalagde sig Skattebyrden. Grev Schimmelman og Grev Chr. Reventlow havde ved at modsætte sig den holstenske Adel, med hvilken de var besvogret og beslægtet, handlet som ægte Patrioter. Reventlows Søster Grevinde Louise Stolberg, der fanatisk hævdede Holstenernes Ret, havde derimod »alle Dage været udansk«.

Foruden sine egne tre Børn opdrog Baronesse Løvenskiold ogsaa den 1789 fødte Datter af Kaptajn Louis de Tuxen i Helsingør, Ida, hvem hun viste stor Omsorg. Frederikke Løvenskiold døde 26. April 1804 paa Løvenborg, næppe 50 Aar gammel, af en Svulst, der i hendes sidste Leveaar havde voldt hende store Smerter. Slægt og Venner fjern og nær mødtes med hendes Børn i Sorgen og Savnet ved den ømme Moder og trofaste Venindes Død.

En af de sidste Glæder, hun oplevede, var den smukke Skolefest paa Løvenborg faa Maaneder før hendes Død (25. Jan.). Hendes Ægtefælle var allerede da saa skrøbelig, at han maatte bæres ned i Salen, hvor Lærer og Børn var forsamlede. »Hvor glad var jeg«, skriver han om denne Dag, »ved at være omgivet af 136 Børn« — der udeblev henved 70, som dels laa af Mæslinger, dels endnu ikke var skolepligtige — »og ved den Tanke, at disse mange Børn med alt det, der virkelig kunde være bedre ved Skolens Indretning, dog gaa meget mere dannede i Verden ud fra disse, end deres Forældre og Forfædre, hvoraf neppe een blandt 40 kan læse i anden Bog, end en Psalmebog, og lige saa faa kunde tegne deres eget Navn med L P S (Lars Pers Søn) eller slige utydelige saakaldte Begyndelses Bogstaver. Hvor glad jeg var, siger jeg, ved denne Tanke, og ved den Følelse, at have bidraget til Anlægget og Vedligeholdelsen af denne Indretning, kan jeg ikke beskrive. Det er ikke mere de Mennesker, der kratte sig i Hovederne og Haarene, naar de skal tale deres Sag; deres Liv og Tankekreds er nu ikke indskrænket til det Sogn, de ere fødte udi, eller det Gods, de høre til; alle disse Børn dansede sammen fra de mest bortliggende Skoler og Sogne, og ikke et Barn af de 176 tiltrak sig en Bebrejdelse eller gjorde en Lømmelstreg.«

Sidst i Oktober 1806 flyttede den nu ganske nedbrudte Mand med hele sin Suite fra Løvenborg til Vognserup. Han forbeholdt sig af Sønnen et aarligt Deputat af 5000 Rdlr. foruden Vildt og Brændsel. Jernværket blev sat under Administration af Grev Schimmelmann og O. R. Sehested og indtil Sønnen Aggas 25. Aar. Paa Baroniet heftede en Gæld paa 127,000 Rdlr., Værket og Alleodialgodset var betynget med en Gæld af 3½ Tønde Guld. »Sagerne selv«, var, som Baron Løvenskiold udtrykker sig, »sat i god Stand«. Skolevæsenet interesserede den dødsmerkede Mand til det sidste. I Juni 1807 overværede han endnu et Skolebal paa Vognserup med 197 Skolebørn, til hvilken Fest Rahbek havde skrevet en Sang.

Baron Michael Herman Løvenskiold døde paa Løvenborg 9. April 1807. Statsminister Reventlow giver ham det smukke Vidnesbyrd, at han »alene havde havt det Godes Fremme til Formaal for sine Bestræbelser, og her-til havde ofret sine Kræfter og meget af sin Formue«.

BARON CARL LØVENSKIOLD

*til Baroniet Løvenborg,
Kammerherre, Hofjægermester.*

Carl Løvenskiold fødtes 3. Februar (ikke som oftere angivet 3. September) 1783 paa Vognerup. Kun syv Aar gammel fik han Patent som Kornet à la suite i sjællandske Rytteriregiment. Hans Opdragelse lededes af hans kloge, omsorgsfulde Moder under Tilsyn af den ovenfor omtalte, „altseende, altfølende“ Riber; til Fægtelærer havde han en emigreret Franskmand Cadet Supiot. Ved Siden af disse Lærere havde Frederik Christian Agre¹⁾, der fra 1781 beklædte Stillingen som Godsfuldmægtig paa Løvenborg, med sit Lune og Vid Indflydelse paa Drengens Udvikling. 1800 blev Løvenskiold Sekondlieutenant ved Husarerne, laa i 1801 i Garnison i Ramløse og iagttog fra Gilleleje den engelske Flaades Indsejling og Gangen i selve Slaget 2. April. Indtil Maj 1802 var han garnisoneret i Næstved og tiltraadte i August s. A., ledsaget af daværende Kaptajn, Lærer i Artillerikunsten ved Landkadetakademiet, senere Generalstabskvartermester Wenzel Reinhold Haffner, en større Udenlandsrejse. Valget af denne Rejsefælle var ikke helt heldigt, skøndt foretaget efter moden Overvejelse, idet Haffner, der skildres om et »purt Forstandsmenneske«, skulde virke dæmpende og beroligende paa den unge Løvenskiolds bevægelige Sind og levende Fantasi, men i Stedet for irriterede Haffner ham ikke alene ved sin Nøgternhed og Kulde, men ogsaa ved

1) Nærmere i F. C. Agre, Rejsen til Kløge i Maanederne August og September 1807 (Gemt og glemte, I (1915)).

Særheder og Lunefuldhed. Den første Station paa Rejsen var Vindeby ved Ekernførde, hvilket Gods Grev Christian Stolberg kort før havde købt, og hvor Løvenskiold fandt en venlig Modtagelse hos sin Bedstemoders Veninde Grevinde Louise. Over Hannover og Cassel gik Vejen til Göttingen, hvor Baron Carl havde Lejlighed til at høre Forelæsninger hos den berømte Naturforsker Blumenbach. Herefter besøgte Mainz; man foretog Udflugter i Elsass og gjorde derpaa Rhinturen og kom over Aix de la Chapelle til Paris, hvorfra begge gjorde en kort Udflugt til England og vendte tilbage til Seinestaden i November. Her forblev Løvenskiold og Haffner til Marts 1803. Løvenskiold omtaler, at han her saa »den arme Djævel P. A. Heiberg, siddende i en luvslidt Kjole paa Café des milles colonnes hele Dagen for at spare Idebrændsel i sit Logis«. I Maj var han i Genève, hvor Minderne om den af ham beundrede Rousseau tog hans Sind fangen, og her blev han introduceret saavel i Madame de Staëls Salon som hos den schweitziske Skønaand Bonstetten, Digterinden Frederikke Bruns Ven, der havde levet i Landflygtighed i Danmark ved Aarhundredskiftet. I Højsommeren var de Rejsende i Genua, Milano og Venedig og naaede i September Wien, hvor Løvenskiold opnaaede at blive forestillet for Erkehertug Carl. Over Dresden, som de gæstede i Oktober, vendte begge hjem.

I August 1804 under et Ophold i Hovedstaden blev Carl Løvenskiold forlovet med F r e d e r i k k e Elisabeth Conradine Kaas (f. 2. Juli 1787 paa Bærum Jernværk) Datter af daværende Præsident i Danske Kancelli Frederik Julius Kaas i Ægteskab med Kirsten Nilson, Ejerinde af Bærum Jernværk, som hun fik efter sin første Mand Conrad Clauson. Kaas havde selv opdraget denne sin eneste Datter, fra tidlig Barndom af føjet alle hendes Ønsker og Luner og ved denne gennemførte Forkælelse lagt Spiren til meget af den Modgang, Livet senere bragte hende.

Carl Løvenskiold havde tidligere haft en Inklination i Frøken Sophie Charlotte Roepstorff, der siden ægtede Baron Otto Reedtz Thott til Gaunø, kun »den usle Fordom«, at hun var et Aar ældre end han, blev Aarsagen til, at Forbindelsen ikke kom i Stand. Alligevel var Carl Løvenskiolds Frieri Udslaget af en virkelig Passion for den 17-aarige stærkt feterede og indtagende Frederikke Kaas. Vielsen foregik paa hendes Faders 46. Fødselsdag 24. August 1804 i Helliggeist Kirke, hvorefter begge holdt deres Indtog paa Løvenborg 13. Oktober. Et prægtigt Sølvtoulette ventede hende paa Værelset. Dagen efter kørte de Nygifte til Kirke i en lille gul Karet med seks Heste og Forrider; om Eftermiddagen var der Middag for alle Egnens Honoratiores. Hun var klædt i indisk Musse-lin, besat med Kniplinger, og bar en Aigrette af Juveler i Haaret. »Barnagtig grædende« kom hun til Løvenborg, som hun mange Aar efter skrev, med den meget sigende Tilføjelse om sine Følelser hin Dag: »nærmest mit Hjerte laa Fader og Moder«.

Modsætningerne i begges Karakter og Tilbøjeligheder, hans afgjorte Forkærlighed for Landlivet og Ensomheden, hendes Passion for Hovedstadslivet med dets Adspredelser og hendes Faders egoistiske Dragen hende til sig bort fra Manden skabte tidligt Konflikter i deres Ægteskab. Oplysende i saa Henseende er Kaas' egne Udtalelser: »Jeg har stedse bestræbt mig for, i hende at danne mig en tro og kær Veninde, og dette har saa temmelig vel lykkedes mig. Enhver Tanke, enhver af hendes Hjertes Følelser har daglig ligget aaben for mig, derved maaske noget for aabenhjertig, noget for naturlig, hun er vant til at forlange, hvad hun ønsker. Naturlig Heftighed og stærke Sindsaffekter var hendes fremtrædende Karakteregenskaber.«

Carl Løvenskiold var af Naturen udrustet med særdeles gode Evner; hans Rejsedagbøger og Breve, skrevne i et velformet Sprog med en sjælden pyntelig Haand, vid-

ner om hans mangesidige Interesser, hans Modtagelighed for Indtryk og betydelige Iagttagelsesevne, hvad enten det gjaldt Naturen eller Menneskelivet. Han forstod malende at skildre en Egn eller et Sted, ofte med Hensyntagen til den historiske Baggrund. Han var en Mand med dyb religiøs Opfattelse, om han end ofte maatte bebrejde sig selv, at det blev ved de gode Forsætter, han var stærk i at foreholde sig selv og andre. Statholder Løvenskiold, der havde kendt ham fra Barneaarene, fremhæver ved hans Død »de mange herlige Egenskaber«, der udmærkede ham, ligesom de fremragende Gejstlige, der i deres Ungdom havde været knyttet til Løvenborg i hans Bedstemoders og i hans Forældres Tid, og med hvilke han opretholdt en livlig Brevveksling gennem mange Aar, satte ham højt. I Carl Løvenskiold var forenet de udprægede Karakterejendommeligheder i begge Slægter, han stammede fra, og som en Samtidig har betegnet som den Løvenskioldske „Amoenité“ og den Numsenske »aigre doux«. Han blev tidligt og med Aarene i stigende Grad en ensom Hypokonder med afgjort Hang til Selvspejling og Selvoptrævling, der yndede at betro sine Sorger, de virkelige og indbildte, til det tavse Papir. Egentlig Livsglæde og Tilfredshed har han næppe kendt i sin Manddom og i hvert Fald ikke i sine sidste Aar; man kan sige, at han dyrkede Sorgen og Misnøjen. Alleerede som 25-aarig kalder han sig en ulykkelig Mand, der vedkender sig sit for meget krævende Hjerte, sin sværmende Indbildningskraft, sit svigtende Humør og sin Opfarethed, naar noget støder ham — »jeg er stedse indelukket i mig selv“, slutter han. Uden Tvivl havde hans Hustru Ret i, at hans Jagen efter Ensomhed og Bitterhed mod Menneskene til Dels bundede i skjult Stolthed og Forfængelighed.

Et Par Aar efter Brylluppet skriver hans Broder: »Du har ikke danset paa Roser i de sidste Aar, vær taalmodig og overbærende mod Din Kone, hun er god af Ka-

rakter, kun en fordærvet Opdragelse gør hende som hun er!«

De store Ofre, Faderen havde bragt for at gøre Løvenborg til en Mønsterbesiddelse, havde paadraget Baroniet en betydelig Gæld, som hele Livet tyngede Sønnen. Selv havde han ikke lært Landvæsen og maatte stole paa andre, der sikkert har benyttet sig af hans Mangel paa Indsigt i Godsstyrelse ved at se mere paa deres egen end paa hans Fordel. Krigsaarene og Landejendommenes synkende Værd kommer stærkt i Betragtning ved Bedømmelsen af hans stadigt voksende økonomiske Vanskeligheder.

I 1821 omgikkes han med Planer til at sælge Løvenborg. Aaret efter var det paa Tale at overdrage Forpagtningen af Hovedgaarden til en som Forretningsmand højt anset, døbt Jøde Ludvig Mariboe, der selv ønskede at bebo den søndre Fløj af Slottet, medens Løvenskiold til Gengæld skulde have hans Landsted Rolighed paa Farimagsgade. »Mariboers ere dygtige og driftige Folk«, skriver Baronessen, »og hvad gør det, at de ere Jøder, men — tilføjer hun betegnende — »en Lejlighed i selve Byen er bedre«. Kaas, der 1818 havde købt Grosserer Saabyes Gaard i Amaliegade, hvor Datteren boede, medens hendes Mand til Stadighed opholdt sig paa Løvenborg — maatte atter og atter træde hjælpende til, han gav Datteren aarlig 2000 Rdlr. og Svigersønnen 2500 Rdlr. aarlig. 1825 overtog Kaas Løvenborg, i hvilken Transaktion Baronessen saa en lykkelig Forandring. »Nu er det da Dit«, skriver hun til sin Mand, »thi enten min Fader — en saa ædel og god Mand, eller Du, synes mig eet. Du skal selv regere.« Aaret efter købte Kaas Eriksholm, som han paatænkte at forene med Løvenborg.

Ved Svigerfaderens Død 1827 arvede Baron Løvenskiold ret betydelige Midler, men oplevede kun i et Par Aar Forbedringen af sine økonomiske Vilkaar. 12. April 1831, umiddelbart før hans Død, ophævedes hans Ægteskab ved Separationskontrakt. Han døde 2. November

s. A. paa Frederiks Hospital, hvor han havde ladet sig indlægge. Der siges, at Obduktionen af hans Lig udviste, at hans nedtrykte Sindsstemning hidrørte fra en organisk Fejl. Karakteristisk for Carl Løvenskiold er de nøjagtige Forskrifter, der er indeholdt i hans 24. April 1830 nedskrevne sidste Vilje med Hensyn til hans Jordefærd. Han bestemte, at han kun vilde følges til Jorden af sin Broder, sine Sønner og enkelte Funktionærer, af hvilke han fremhæver Gartner Rolsted. Kisten skulde af otte Mand, tre Skovfogeder, Udrideren paa Vognserup, Vægteren, Havemanden, Tjeneren og en Staldkarl, bæres til Kundby Kirke, hvor han som Ejer af Vognserup vilde bisættes og ingen efter ham. Foran Kisten skulde Jægerne ride med Kuglebøsse i Sadelen og holde Vagt ved Kirkedøren under Ceremonien; ingen udover de førstnævnte skulde have Adgang til Højtideligheden, der maatte foregaa simpelt og stille, intet Ligklæde, ingen Blomsterstrøm, ingen Lys, Flor eller Vaabenplader. Bønderne paa Baroniet skulde intet have at gøre med Begravelsen, og Folkene ikke bære sorte Klæder, ligesom han forbød det sædvanlige Begravelsesmaaltid. Forlovelsesringen, han bar, skulde efter Begravelsen tilbageleveres til hans Hustru.

Carl Løvenskiold, der 1807, 22. April, havde faaet meddelt Afsked fra Militærtjenesten, var 1812 bleven udnevnt til Kammerherre og 1816 til Hofjægermester.

De følgende Besiddere af Baroniet Løvenborg var:

Herman Frederik Baron Løvenskiold, f. 5. Aug. 1805, † 10. Nov. 1877, efterfulgt af hans Søn:

Carl Herman Frederik Vilhelm Ove Rammel Baron Løvenskiold, f. 13. Marts 1836, † 29. Juni 1917 (under Administration), efterfulgt af Brodersønnen:

Hofjægermester, Legationsraad, cand. jur. Carl Oscar Herman Baron Løvenskiold, f. 29. April 1864, † 4. Maj 1938.